

Вознюк К.А., Сорочинська О.А.

Житомирський державний університет імені Івана Франка (України)

ПРОБЛЕМА НАСТУПНОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ТА ПОЧАТКОВОЮ ЛАНКАМИ ОСВІТИ

Реалізація принципу наступності і безперервності в освіті значно полегшується пристосування дитини до умов навчання у загальноосвітній школі та виконання нової ролі – школяра. На важливості дотримання наступності у навчанні наголошував В.О. Сухомлинський. Він зазначав, що навчання у школі не повинне спричиняти різкого перелому у житті дітей. Навіть, ставши учнем, дитина повинна продовжувати робити сьогодні те, що вона робила вчора. Нехай нове з'являється в її житті поступово і не приголомшує зливою вражень [2, с. 653].

Аналіз останніх досліджень. Важливий внесок у вирішення проблеми наступності в своїх дослідженнях зробили Л. Артемова, А. Богуш, З. Борисова, З. Плохій, О. Проскура та інші. Значна частина досліджень присвячена вивченню питання наступності між дошкільною та початковою ланками освіти (М. Костікова, О. Кочерга, О. Лобода, О. Проскура та інші).

Метою нашої статті є дослідження умов, які забезпечують наступність у формування екологічної культури дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Результати дослідження. Поняття наступності у роботі дошкільної і початкової ланки системи освіти - це така система роботи, яка має на меті підготувати дитини до умов шкільного навчання з врахуванням рівня її розвитку, з яким вона прийшла до школи. Головна причина виникнення проблеми наступності полягає у тому, що дошкільна і початкова ланки освіти є двома розмежованими сторонами, кожна із сторін розв'язує свої проблеми самостійно [1, с. 27].

У Концепції екологічної освіти України зазначено, що дошкільна і початкова освітні ланки повинні забезпечити формування інформаційно-

підготовчого рівня екологічної зрілості, сприяти формуванню елементів екоцентричного світогляду дитини й усвідомлення цілісності природничо-наукової картини світу.

Сутність поняття «екологічна культура» можна розглядати у двох пов'язаних між собою аспектах: особистісній та загальнолюдській. У першому випадку – це система поведінкових, мотиваційних, емоційних складових особистості, які спрямовані на збереження навколишнього середовища. Що стосується екологічної культури загальнолюдського значення – то вона містить ідеології, традиції, цінності, що властиві суспільству й детерміновані історичними умовами, розвитком науки, духовності, культури [3, с. 36].

Дошкільне дитинство допомагає дитині та дає їй можливість спілкуватися з природою і формувати яскраві враження під її впливом. У даному періоді переважають наочно-образна і наочно-дієва форми мислення, які допомагають засвоювати та розуміти лише спеціально відібрані і адаптовані до віку дітей відомостей про природу. У садочку закладаються основи знань про природу, тому в основному інформація передається за допомогою ігор. При створенні ігрових ситуацій потрібно спиратися на типову поведінку персонажів, ніби продовжуючи їх життя в повсякденних умовах. Прикладом можуть бути персонажі казок "Червона шапочка", "Айболить". Так, Червона Шапочка ідучи лісом до бабусі може зустріти не тільки вовка, але й інших звірів, знаходити що-небудь цікаве. Лікар Айболить лікує звірів, але може лікувати і рослин, робити їх профілактичні огляди і т.д.

Велике значення у формуванні екологічної культури дошкільників мають ігри з картинками, загадки про рослин і тварин, ігри-вікторини, а саме: “Хто живе в лісі?”, “Що росте в лісі?”, “Квітковий годинник”, “Лісові орієнтири”; аукціони знань на нескладну для дітей тему “Які дикорослі рослини і для чого може використати Робінзон у лісі?”, “Які рослини можна знайти в тарілці супу?”, і т.д..

У свою чергу в початковій школі реалізація передачі нової інформації здійснюється на основі раніше здобутої, а також із використанням нових форм

та методів навчання. Так вагомого значення у даному періоді набувають методи проблемного та дослідницького характеру. Наприклад, під час вивчення у другому класі теми “Нежива і жива природа” діти розглядають сутність народних прикмет, (“Риби вискакують з води і ловлять комах – на дощ”, “Ластівки літають низько - перед дощем”) шляхом вирішення проблемної ситуації й аналізу явищ природи.

З метою подолання проблеми наступності формування екологічної культури у роботу дошкільних закладів освіти потрібно впроваджувати ідеї екологічної естетики, проводити заняття милування природою, виступи екологічних театрів, показ творчих виставок картин на природничі теми.

У свою чергу, в початковій школі необхідно забезпечити комплексне вивчення природи і показати учням її багатогранність; залучати їх до здійснення дослідницької діяльності на уроках, ведення спостережень за природою; мотивувати учнів до творчої діяльності у природі.

Висновок. Дотримання наступності формування екологічної культури між двома ланками освіти, є важливим напрямом у роботі дошкільних і початкових навчальних закладів, який здійснюється шляхом використання різних методів та форм роботи. Використання активних методів дозволяє дітям самотійно виконувати певні завдання та впливає на свідомість, поведінку вихованців, сприяє розвитку якостей дітей, формуванню екологічних переконань, почуттів, навичок, елементів екологічного світогляду й усвідомлення себе частиною природи.

Література

1. Дерев'янку В.О. Екологічне виховання учнів / В.О. Дерев'янку // Початкова школа. – 1989. – №11. – С. 27-30.
2. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В п'яти томах / Сухомлинський В.О. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.1. – 653 с.
3. Хилько М.І. Екологічна культура: стан та проблеми формування / Хилько М.І. – К.: Знання, 1990. – 36 с.